

su murru craru e su sole fiat infoghende petzi sa chimas artas de su monte, arbu de granidu. A s'atera ala, in sa marina belle deserta, s'istentaiant sos chi aiant allutu su fogu desinnende de colare sa note, istèrridos in sa rena intro de sacos de corcare. Fiant isetende su presidente. Cumpàngios de gioventura, chi a Annesa e a Istene lis aiant tentadu unu ghinìberu mannu naispartu, pro bi colare sa note.

“A tuamus?” at pedidu isse a sa cumpàngia.

“Ajò. Ma no est a istentare meda ischidos, beru?”

Sunt abarrados belle totu sa note, contende e ascurtende, cara a su fogarone inghiriadu dae gente, alligra e pagu timorosa pro sa presèntzia de su presidente de su parlamentu sardu. Sunt intrados a su sacu issoro cando Sos istentales fiant annonsende s'arvèschida arribende. In cudda lughe galu a còmprere, si sunt abartzados cun teneresa, dende cara a si mantènnere in corpus bèmidas e sugutos. In fines, abentados pro s'amore fatu suta de su crarore in pessu annonsàndesi, si sunt dormidos.

III

Si sunt ischidados chi su sole fiat artu su tantu de lis ghetare s'umbra de s'àrvore chi los aiat istrangiados. Sa prima figura chi Istene at bidu est istada sa de Badore Gallus, su cumandante de sa bàrdia. Bestidu cun sa giuba birde de sa forestale e in cravata, fiat a sa ritza in una limba de rocas chi partziat una cala dae sa marina longa de Bèrchida: faghiat mostra de mancu b'esseret, mirende s'anda e torra de duos corvos ambiddàrgios pischende. Est abarradu gasi, finas a cando Demaias, postos cartzones curtos e malliedda, si l'est acurtziadu.

“Non m'ais a nàrrere chi ais coladu gasi totu sa note?” l'at naradu, mustrèndesi in punnas.

“No, su preside'. Bi so petzi dae una pàia de oras. A l'ischides? Su telefoneddu giai l'ais istudadu, ma est abarradu allutu su gsm” l'at torrada, bishillende, comente pro li singulare chi l'aiat mantesu a sa mèria totu s'ora. “Cando cherides...”

“It'ora est?”

“Sas deghe e quartu.”

“Naramus mesora, su tantu de nos leare unu caffè cun sos amigos e de los salutare. Bois podides andare, Bado'. Bos ponimus fatu deretu.”

“E no, su preside'. Deo dae inoghe mi tremo petzi

cun bois” at naradu Gallus cun boghe alligra e però cun assentu.

“E tando ajò bois puru a leare su caffè.”

Su dominàriu, una bia domo e logu de traballu de carchi massaiu, l’aiant bortadu in fràigu pomposu. In istade residèntzia de sos presidentes de governu e de parlamentu sardu, chi l’impreaiant a bias bàrias, in sos àteros meses istrangiaiat totora pessonàgios de foras e, a bias, finas guvernantes istràngios pro addòvios a s’ascuse. Si bi compriat cun una caminera de tzimentu birde bene istighida in sa tupa o, dae s’artu cun s’elicòteru, comente si cumprendiat dae una patada a costàgios de un’olivare mannu. Abaidèndela dae foras, pariat una domo de sartu, duos fràigos a retanglu presos in artu dae unu corridore poderadu dae una chentina, su de manca longu unos trinta passos e s’àteru a manu dereta canteddu prus minore; su colore de làdere fiat su de sas domos betzas de sos masàios chi, in cue acurtzu, annos in antis aiant traballadu. In intro, su furnimentu fiat fatu sena achitu perunu. Belle totu, dae sos letos a sas càssias a sos armuàs e a sas mesas fiant s’òbera de sos prus mastros de arte famados. A manca, a pedepanu, totu su tretu fiat pigadu dae unu salone e dae unos aposentos. Pro sos collaboradores de su presidente, b’aiat totu su pranu de subra. Su mere de domo, Istene Demaias in custa occurrèntzia, istaiat in su fràigu de dereta: una coghina cun sa tziminera, sos còmodos, s’apoyentu de dormire dae uve, in s’apretu, si podiat colare a su corridore aèreu, un’amparu contra cale si siat assàchui, chi comunigaiat cun sa giustìtzia. Acurtzu a sa coghina b’aiat, in fines, una sala in uve si podiat faveddare sena

peruna timòria: nemos nen de acurtzu e nen dae in dedda podiat intèndere ite totu si bi naraiait. L’aiat fata fraigare, e si l’aiat pagada de butzaga, s’ùrtimu presidente antis de Istene, malaidu, a su chi naraiait, de una gasta lègia de paranòia. Su pranu de subra golligiat sos istràngios e sos tzeracos a disposta issoro e de sos meres de domo.

Est in sa sala narada de seguràntzia chi, a ora de mesudie, a Istene lu fiat isetende su rapresentante de su governu romanu, Gaetano Sorace. Belle ispididu de su totu, una cara corale e plebea, sa carena manna e pesosa semper nuscosa de carchi essèntzia frorida, su prefetu non fiat mai istadu de aggradòngiu pro Istene.

“Cosa de bonu?” at dimandadu su presidente, abarrende a sa ritza.

“No, su preside’. Timo chi non siant cosas gradèsidas, nessi pro bois” at torradu Sorace cun assentu bìschidu. At miradu a Demaias e tando sa poltrona in uve isse fiat sèdidu, intrende su presidente.

“Intendimus tando” l’at ispuntorgiadu, faghende mustra de non àere bidu cuddu atzinu silente.

“M’ant cumandadu dae Roma de bos nàrrere chi su governu cussiderat contra a sa Costituzione su pessu de su cussìgiu regionale de su mese coladu.” Si mossiat sas paràulas, ingurtendesilas che castàngia buddida.

“Mi lu fia isetende; non pesseis chi sa cosa rugat gasi a s’ispessada. E però, non so cumprendende pro it’est chi seis bènnidu bois e, in prus, pro it’est chi lu seis narende a mie. Su presidente Valenti tenet raportos istituzionales cun su presidente de su governu sardu non cun su de s’istamentu.”

“A nos podimus sèdere?” at pedidu Sorace, in fines. Istene at fatu chi eja de conca e si sunt sèdidos ambos. “Eja, giai l’isco. Ma bois seis su presidente de su cussìgiu chi at botadu cuddu documentu. E, de gràtzias, non m’afuscheis numenende custu istamentu sardu, no lu podimus reconnòschere. Ma ite bos costat, nessi in sos raportos ufiziales, a lu mutire assemblea o parlamentu, giai chi bos aneat gasi meda de li nàrrere cussìgiu regionale?”

“Ello pro ite, de gràtzias? It’est, bos nèghidat sas origras?”

“No, ca no est paràula de su lèssicu istituzionale italianu. E custa est un’istituzione italiana” l’at torradu, artiende canteddu sa boghe, comente at bidu su risitu de Demaias in pessu chinnidu. “Ma sa chistione est un’àtera, però: su primu ministru diat chèrrere torrare in surcu sa chistione sena pilisare sos raportos cun sa Sardigna. A bos nde sabides chi a pesare sa chistione cara a sa Corte costituzionale podet tènnere torradas derruidoras?”

“Diat bastare de no la pesare. Ello meda bi cheret?”

“Pròpiu gasi, meda” s’est inchiadadu su prefetu. “Iscusade, su preside’. Ais leadu unu pessu chi perunu governu de custu e de àteros istados natzionales diat pòdere mai agguantare.”

“Prefetu Sorace” sa boghe si l’est fata apessamentada “mi diat aggradare de m’istentare cun bois istoriende de filosofia politica, mustrandebos pro nàrrere chi no est beru, chi s’Ispanna at poderadu meda de prus; e però, perdonade, oe so meda pigadu dae su traballu. Li torret a su primu ministru chi non potzo retzire s’avertimentu suo. Nde chistionet cun su presidente Angioni. E como,

a perdonare...” at segadu in curtzu Demaias, pesendesinche e acurtzièndesi a sa gianna. L’at aberta e s’est firmadu in su liminare.

S’òmine fiat ruju che titone pro su crepu, ma at tocadu su matessi sa manu chi s’àteru l’at porridu. “Tocat chi l’ischeis, su presidente. In Roma sunt istudiende sa manera e su mèdiu de isòrvere su cussìgiu regionale e de nche bogare a su presidente... a bois, pro chistiones de seguràntzia natzionale, cunforme a s’artìculu 126 de sa Costituzione” at naradu e, sena mancu intèndere s’imposta de Istene, chi de àteru no at abertu buca, at postu fatu a una pitzoca chi l’at acumpangiadu a sa màchina.

“Zaime’, abista si mi podes agatare a Angioni” at cumandadu a su segretàriu, mutèndelu in su telèfonu.

In antis de su gustu, Istene at chistionadu cun su presidente de su governu contèndeli sa bìsita de su prefetu.

“Si t’andat bene, pro ite non bos nde benides a Bèrchida tue e Elene?” l’at naradu Istene. “Gasi nos che-namus cun una tropa de amigos, ite nde naras?”

“Ello nono? Custu sero a ora de sas chimbe, chimbe e mesu, bene bos andat? Tenia finas bisòngiu de essire canteddu, cun sa fèmina.”

A Annesa l’at contadu s’addòviu cun Sorace in su mentras chi fiant gustende, a sa sola, in sa coghina.

“Ma a beru est possibile su chi narat cussu tziu?” s’est ispantada issa.

“In punta de lege, eja. Non pariat, ma a bi so ca Valenti s’at postu sa berrita a tortu pro su pessu de s’istamentu. E però, non devet èssere totu pane de sa bèrtula sua.”

“Ello?”

“Est tropu abistu pro pessare a beru su chi at naradu cussu ballaloi de Sorace. As a bìdere chi isse ischit cosa chi nois no ischimus. Est comente chi si siat avansende pro istraviare unu corfu malu.”

Annesa s'est pesada e s'est acutziada a su maridu. Arta cantu a isse, cara ovale inghiriada dae pilos curtzos e còrvinos e singiada dae tratos diligos chi cuntrastaian cun sa sensualidade de sa carena, sa fèmina fiat a sa ritza, in palas de Istene. L'at postu una manu in pilos arrufendebilos cun dilighesa. Isse at pinnigadu sa conca finas a li tocane sas petorras.

“Ma ite torracontu politicu podet tènnere, aberende un'afrontu istituzionale gasi pesosu?” at dimandadu.

“Bae e chirca, Anne'. Non nde tèngio peruna idea. Ispero petzi chi Angioni, sende chi est de s'ala sua, nd'iscat prus de mime” at naradu, pesèndesi isse puru.

Si l'at abartzada. Sa carena caente de Annesa, cubada dae una beste de cotone lèvia, e s'amentu de s'amore fatu suta de su ghinìberu de Bèrchida l'at bullugiadu su sàm-bene. Si sunt basados. Istringhendesila e carinnèndela, s'est abigiadu chi sa fèmina àteru no aiat si non cudda bestedda crara. Chi deretu est lassinada a terra.

S'est pesadu isse a primu, galu sudoradu e assubentadu. At batidu su caffè a Annesa, antis de si pònnere a modde e de mutire a Zaime Devias: “Pro praghene, bàtimi totu su chi amus de cuddu papiru” l'at naradu a su segretàriu. “Amàniande una còpia pro Angioni puru. Ite ora amus fatu?”

“Sas bator e quartu, Iste'. Ant telefonadu dae Casteddu chi s'elicòteru est a puntu de mòvere”.

Gasi etotu comente Demaias s'aiat pessadu, Nenardu Angioni aiat novas gabale. Su primu ministru Valenti l'aiat mandadu unu fax antis de mòvere; una proposta personale, nat chi fiat, galu a arresonare cun sos ministros. Isse puru giùdigaiat un'atu contra a sa Costituzione su pessu de su cussigiu regionale, carchi cosa de meda prus grave de unu illacanamentu de cumpetènzias comente bi nd'aiat capitadu sos tempos colados. In prus, Valenti non podiat mancu atzetare custa novidade de mutire istamentu sardu s'assemblea de Casteddu. Mancari gasi, nat chi podiat suspèndere sos atos, bastante chi sos duos presidentes, de su governu e de s'assemblea, àerent cun-cordadu carchi cosa pro li dogare bundu e importu istituzionale a su papiru.

“Mi paret curiosu chi Valenti s'apat postu sa berrita a tortu gasi malamente” at naradu Demaias. “A su chi ti costat a beru una cosa gasi sèria est?”

Nenardu Angioni, mancarì fedale de Istene Demaias, aiat pilos canos chi cuntrastaian a forte cun sa cara giovanedda chi teniat. B'aiat issos duos ebia in s'apostu allugoradu dae su sole galu artu subra de su monte indedda.

“Sèria giai est sèria” at naradu Angioni. “Sèria e anneosa. De àteru, l'ischis, a mie mai m'est aggradadu meda cussu papiru pro su sabore estremista chi tenet. Si podet dare...”

“E però, naro chi l'as botadu tue puru, Nena', o no?” at segadu in curtzu Istene.

“Craru, ca si duncas sos tuos aiant abertu sa crisi, narende chi nois semus contra a sos interessos de sa

Sardigna. Non mi sunt coladas de mente sas allegas de su partzidu tuo, no.”

“Su fatu est fatu, Nena’. E no nche podes tirare sa manu, como.”

“Giai l’isco, Iste’. Si podet dare puru, fia narende, chi Valenti chergiat impreare sa lege nostra pro giogos politicos chi nessi a mie mi sunt disconnotos.”

“Diat èssere unu machine, Nena’. B’at s’arriscu de un’abolotu mannu, chi sa gente si peset arrejolada.”

“Ma tue bi credes a beru?” at dimandadu cun unu risigheddu in lavras Angioni. S’est pinnigadu cara a sa mesighedda posta in mesu de sas duas poltronas e s’at ghetadu un’àtera tassa de ispumante dae s’ampulla posta in friscu. “Si est a beru chi Franco Valenti est meledende su chi pesso deo, s’at fatu sos contos giustos: una pàia de dies... pone una chida... de trumas e de rebellia, carchi afrontu e tando totu torrat a su connotu.”

“E nois lu diamus àere agiudadu a binchere sa punna sua; si s’autonomiedda nostra est a grabu de pesare chimeras eversivas, ite si nde diamus tènnere una che a sa disinnada in su papiru chi amus botadu. Est comente chi l’intenda arresonende” at bufidadu Istene, ghetèndesi isse puru unu flou de granatza frisca. “Deo l’aia postu in contu, finas in antis de sa còmprida de Sorace. Postu in contu ma comente unu disatinu, unu bambighine indinnu de unu che a Valenti.”

“Amus a bìdere.”

“Amus a bìdere. Ajò, sighimus sas fèminas a mare; ite nde naras?”

Elene e Annesa fiant còmpridas a sa marina dae unu

bellu tantu, cando sunt arribados Istene e Nenardu. Annesa aiat presentadu s’istràngia a sos amigos chi su sero in antis aiant amparadu s’aconcada issoro. Fiant cum-pàngios de Istene, chi a primos de triulas tiraiant su filu chi los aiant mantesos aunidos in sos àteros ùndighi meses: carchi telefonada, carchi ispuntinu paris in su magasinu chi Boelle teniat in Orgovei. A su filu fiat presu Istene puru chi petzi un’annu, su chi l’aiant fatu a presidente, aiat loddadu sa mutida. Pro custu l’aiant brigadu meda e non pagu; dae sa die, totus aiant impromìtidu de faveddare su prus pagu chi podiant de politica.

“Sas cosas chi dia chèrrere a bos contare non benit bene a las nàrrere e su chi bos potzo contare no est cosa de gabale” aiat naradu a unu de issos, Rofoele Asprone, Boelle chi li naraiant, cando l’aiat brigadu pro sa mancàntzia. Su beru, ongi bia chi cuddos amigos l’aiant ispuntorgiadu, Istene non si nde fiat abarradu a sa muda. Tantu, l’ischiat, dae issos nudda lis fiat essidu chi l’àeret pòdidu nòghere.

De pustis Annesa est tocadu a Istene a presentare Angioni chi, arribadu cara a Boelle Asprone, l’at tocadu sa manu, corale: “Est unu praghene mannu a ti bìdere” l’at naradu.

“So cuntentu deo puru. Mescamente ca non ti so coladu de mente, a bi so ca” l’at torradu s’òmine, basseddu e brentudu, aberende in unu risitu sas lavras ladas in mesu a una barba arva pintulinada de nigheddu. “Ite ses girende?”

“Su presidente... Istene nos at cumbiadu a chenare paris. Ma mancu bi pessaia de agatare totu custa galania de gente. Ma, no est Nurai cussu?” at pedidu Angioni,

acurtzièndesi a un'òmine in barba e mustatzos, artu can-
teddu prus de isse, mannu belle baranta annos, bestidu
cun una sahariana tabachina crara. “Millu su babu mannu
de sos giornalista, ditzosu a chie ti bidet. Cosa de bonu?”

“Paret chi nono. It'est custa nova, chi nant chi bos
nche chere bogare dae domo?”

“Comente diat èssere?” l'at torradu Angioni, inten-
dende un'astriore cursèndeli s'ispina. “Ite ses narende?”

“M'ant mutidu pagora dae redazione. A su chi paret,
Valenti chere isòrvere s'istamentu chi li narades bois e
de nche catzare a Istene e a tie” at torradu. In s'interi, a
sos tres si fiat acurtziadu un'òmine bene postu, cantedu
ispilidu in conca, sa cara lisa de chie no li faghet mancare
sa lameta die cun die.

“Frantziscu Soro, cuntentu de bos connòschere su
preside'. Beru est su chi est narende Nurai?”

Istene si fiat abigiadu de sos tzinnos chi Angioni li fiat
faghende e s'est acurtziadu a sa tropa a arresonu. “Non
bos paret chi nos aiant nessi mutidu, sende gasi?” at
chircadu de segurare a Boelle, Chichissu Soro e a sos
àteros chi, sèdidos in sa rena, cumintzaiant a leare inte-
ressu a cussas allegas.

“Non diat èssere mègius a nos nàrrere ladinu ladinu
a non forrogare sas fainas bostras?” s'est auddadu Boelle,
chirchende de mirare in ogros a Angioni chi, però, faghiat
mustra de dare atentu a sas fèminas nadende. Cun isse at
brulladu Nurai, in su mentras chi s'isposa, Mintònia
Valurta, si li fiat acurtziada: “Como custu giru est a nos
nàrrere chi ses inoghe pro t'impoiare. Nena', Ajò”.

“T'at a pàrrere curiosu, ma est a beru de gasi” at

naradu, àspidu e fritu, sena trèmere sos ogros. “Antis, si
mi permitis, so pròpiu andende a m'impoiare.”

Istene at chircadu de istighire, cun un'isbùfidu in
pessu mantesu, s'anneu pesadu dae cussas allegas. Tando
l'at lassadu essire dae sos càvanos unfrados, movende sa
conca e istringhende a coddos su giornalista, abarradu
amutrigonadu. L'at ghetada in brulla: “Non t'afrosches,
giai l'ischis comente semus nois sos òmines chi poderant
responsabilidades pesosas. Belle gasi, oe sero non man-
cheis, tue e Mintònia. Mi' chi bi pòngio afigu, eh?”

“Nos aiat cumbidadu Annese puru. Andat bene.”

Cun su restu de sa tropa si sunt finas pedidos si non
b'aiat su tantu de bogare carchi còntiga pro non chenare
paris cun sos duos presidentes, lassèndelos a sas peleas
issoro.

“A mie mi paret” at naradu seguru Mintònia “chi bi
chere testimòngios, oe sero, de su chi l'at a essire a
Angioni, su remitanu.”

Bista Foddis, segretàriu de Nenardu Angioni, fiat giamai
in su dominàriu cun sas còpias de su documentu còmpidu
dae Palazzo Chigi. Su pàrrere de s'ufitziu legale de Franco
Valenti istaiat in una paginedda. S'argumentu forte de sos
avogados romanos fiat chi “essende s'isula suzeta a sa
soverania de sa Repùblica, petzi s'istadu podet cumpar-
tizire poderes e cumpetènzias siat in artu cun organismos
internatzionales e siat in bassu cun partes de sa repùblica:
beru est chi s'istadu at cumpartzidu parte de sa soverania
sua cun s'Onu, sa Nato, s'Unione europea, ma cussu est
un'issèberu de s'istadu, e no un'ispoderiu comente diat

resurtare su pessu de su Cussìgiu regionale de Sardigna, leadu foras de su chi cussentit sa Costituzione in contu de reforma de s'Istatutu, mutidu Charta costituzionale de Sardigna. A su chi narat su papiru de su Cussìgiu, a su Parlamentu natzionale l'abarrat petzi de aprovare o de botzare; su chi est comente a nche l'ispogiare de una prerogativa costituzionale. Nen diat bastare a lu botzare, giai chi su papiru est presu a una lege istatutària, giai proclamada, chi bortat su Cussìgiu regionale in Istamentu de Sardigna.” Una nota, a s'agabu de su cussideru legale, cussigliaiat a Valenti de reunire sa comissione de deputados e senadores previdida dae sa Costituzione e de amaniare pro su cabu de s'istadu unu decretu pro isòrvere assemblea e governu regionale. B'aiat una possibilitade ebia, pro arressare s'iter de su decretu: s'impinnu de sa Regione sarda de atzetare unu proponimentu de su governu de s'istadu chi punnet a mudare s'articulu unu de s'istatutu, pro torrare a su Parlamentu de sa Repùblica sa potestade de pònneru manu a sos càmbios chi li parent giustos.

“A su chi paret, Valenti s'est arrempeddadu” at isbotadu Angioni. “Eh, naradu bos l'aia.”

“Gasi paret” at torrada Demaias. Mòvidu dae pagora s'elicòteru chi aiat batidu sos istràngios, sos duos òmines fiant abarrados a sa sola in sa sala de ponente de su dominàriu. In sa càtedra b'aiat, galu aberta, una còpia de su dossier chi Zaiame aiat amaniadu pro l'istudiarent paris. Sos pagos tzinnos fatos dae Angioni l'aiat però cumbintu chi isse si fiat oramai in fatu de unu disinnu suo. At tancadu su dossier un'atu inchietu.

“Si ses de acordu, però, nde chistionamus cras man-

gianu” at naradu, chircende de istighire s'infadu chi teniat. “Sunt arribende sos istràngios e non mi paret chi b'apat su tantu de nos mustrare in pistighìngiu nen cun pàrreres diferentes.”

“Pro mie giai andat bene. Ma, intesu l'as a Nurai? Sa cosa devet èssere connota dae totu su mundu. Mi paret chi est finas mègius si mi nche ghiro oe note etotu a Casteddu” at murmutadu Angioni, sèdidu in sa poltrona cara a sa càtedra de Istene.

“Mancu pro brulla. Dormides inoghe, tue e Elene, e cras amus a bìdere” at torrada Istene, pesendesinche. “Como nos godimus sos arrustos de Preteddu.”

“Preteddu in primis, sos anneos a cras, a sa cofa chi andent.”

A sas nove de sero, sèighi pessones fiant a inghìriu de una mesa rùstica chi faghiaiat mustra, cun impinnu, de èssere aparitzada pro un'ispuntinu agreste. Sos meres de domo ant golligidu a primos a Nurai e a Mintònia, còmpridos in antis de sos àteros. Deretu de pustis l'ant postu fatu Chichissu Soro e Rofoele Asprone paris cun Manzela, sa mugere. S'isposa de Chichissu, Tora Sale est arribada paris cun su frade Pedru e cun unu tzilleràrgiu amigu de Boelle, Jagu Chessa, chi daiat atentu a sa bìngia e a su magasinu de su dutore. Sos cumpàngios de Istene, comente costumaiant in sas chenas de cuddas istades coladas paris, aiant batidu binos issoro o àteru, cuntivigiadu dae issos etotu, su prus sartitza, tunniu e ortalìzia cunfetados e supressadas de cada genia. Sos àteros, francu sos duos presidentes e sas fèminas, fiant collaboradores istrintos de Demaias e de Angioni e sas isposas issoro, Bissenta e Monique.

Est tocadu a Demaias de truncare a cantzos su porcheddu de Supramonte e sa cabra ogiastrina arrustidos in su cuile de Preteddu Leoni, cue acurtzu. Los at partzidos in tres tageris mannos de castàngia bene dolada. E est istadu Jagu Chessa a acudire sos binos, aberende a primu sas ampullas cuadradas de bidru birde cotu chi Boelle buscaiat in una siendedda de Su Masu e chi, a s'ùrtima ismamada de frevargiu, Jagu etotu prenaiat de unu cannoau canteddu marigosu.

Demaias e Angioni si sunt postos in sos duos cabos de sa mesa acurtzu s'unu a sa mugere de s'àteru. Nurai, sèdidu intre Elene Angioni e sa mugere de Boelle, Manzela, at servidu sas duas fèminas in antis de si leare unos cantos de petza e de lis colare su tageri a Istene e a sos chi li fiant acurtzu, Bista Foddis e Bissenta Pilleri, sa cumpàngia de Zaima Devias. Jaugu Chessa, a s'àteru cabu fiat faghende su pròpiu cun sos bighinos suos, Annesa, Nenardu e Mintònia.

Nemos at pesadu sa chistione chi, craru, aiat apretadu sos duos presidentes a s'addoviare in su dominàriu de Bèrchida. Sa televisione italiana nd'aiat giai faveddadu su bortaedie, e sas sardas aiant abertu sos giornales issoro, narende e no narende. Non b'aiat galu papiros ufiziales – ant contadu sos cronistas – e in prus nen Demaias ne Angioni si sunt fatos agatare. Sa chena fiat sighende a istòria de su pagu prus o mancu. In unu, una màchina s'est firmada in sa pratzita in mesu de duos olivos mannos e unu politzotu s'est acurtziadu a Demaias.

“Su preside’, nat chi su cuestore si est totu comente disigiades” l’at murmutadu.

“A primore. Naràdeli a s’acurtziare, de gràtzias” l’at torrada isse, pesende unu bratzu pro mutire s’istràngiu.

“No, no. Est in presse; fiat petzi pro nd’ischire. Bonu appetitu, tando” at naradu su politzotu.

“Isetade, m’acùrtzio a lu salutare” e s’est pesadu, ponende in sa mesa su pannitu.

Su cuestore, faladu dae sa vettura, fiat ghetende duos passos in s’andedda cugugiada de giarra cara a s’àtera ala de su dominàriu. Comente at bidu a Istene, s’est firmadu e a su presidente l’est partu chi esseret tentu unu trèmidu comente de ispantu, bidende a chie non s’isetaiat. Carlo Paci s’at lisadu sos mustatzos e Istene s’est postu a ridere: “Ello, su cuesto’, peritziende?”

“Uè, su preside’, istirèndemi sos ossos. Ite novas?”

“Totu bene. Ajò a bos leare unu bucone, tue e sos àteros.”

“No, no, che retzidu. Semus in presse. Cola una note bona cun sos cumpàngios tuos. Giai bos lasso gente mea a fùrriu, sena cumpàrrere.”

A ora de sas ùndighi, agabende sa chena sunt torrados a s’oru de sa mesa Boelle e Chichissu, s’unu cun un’ampulla astrada de murta e s’àteru cun una cupedda de abarrente de marvasia. Bibende sos licores, sa curiosidade at bintu s’impinnu silente a non faveddare de politica. Est istada Tonna Sale, sèdida acurtzu a Jagu, a pesare sa chistione, sena pònnere mente a sa mirada chi l’at ghetadu su frade, Pedru.

“Ite at a capitare, como?” at pregontadu pompiende a Nenardu Angioni.

Su presidente si l’at mirada imbromadu, chirchende

de s'amentare si aiat giai connotu cudda bella pitzoca a cara de giovanedda, pintulinada de lentìgias. At dimandadu agiudu a Annesa.

“Est s'amorada de Chichissu Soro; traballat paris cun isse in s'istùdiu de avogadu” l'at murmutadu a un'origra.

“No at a capitare nudda, sennora bella. Como” l'at fatu Angioni.

“Si pro tie est nudda a isòrvere s'istamentu e a nche catzare su governu, pro ca nant chi ant fatu cosa contra a sa Costituzione, tando est a beru chi non càpitat nudda” at naradu Annesa. “No la so cumprendende, no, Nena', custa atitudine tua e de Istene custu giru. Mi' chi ses cun amigos, inoghe”. Teniat in manos duos tzichetes de abardente ghetados dae un'ampullita de cristallu chi aiat in cara sua e unu bi l'at porridu a Nenardu: “Inte', ite poesia” l'at naradu.

“De poesia bi ses petzi tue, Anne', inoghe” l'at bischilladu isse a boghe bassa. E tando pesèndela pro chi l'esserent intesu totus: “Perdonade si la naro ladina, ma non sunt contos de ispuntinu, custos”.

Teniat unu risu in lavras, unu chinniu prus de àteru chi istighiat malamente s'infadu. Fiat meledende chi totu custu pista pista non fiat capitende gasi de badas: craru, bi deviat èssere su pòddighe de Istene. Si lu fiat bidende, a su presidente, pesèndeli contra totu sa cumpangia. Marranu chi lis aiat contadu chi non fiat gasi de badas sa cara mala chi isse, su presidente de su governu, l'aiat bogadu a cussa lege sena contu nen cabu. O de gosi o de gasi, non teniat peruna gana de si pònnere a sa mèria de dimandas pro l'afusare. “Est un'àtera sa gana chi m'est

pighende” s'at pessadu, mirende a s'àteru cabu a Elene chi acutziende sa conca a sa de Nurai fiat istoridende e ridende cun cuddu giornalista chi nat chi l'aggradaiat meda. “E a bi so ca non petzi pro comente iscrivet” at pispisadu.

“Comente?” l'at fatu Annesa.

“No est nudda, Anne', ma ti nd'apo a istoriare, semper e cando” l'at torradu, ghetèndeli un'àteru tzichete. Annesa l'at bìviu, intendende che a sa prima bia unu tastu ràncidu e però gradèssidu.

“Est chi non bos cheret pònnere in pistighìngiu, Nenardu” at fatu Istene, abigèndesi de sa mùtria mala chi fiat falada intendende a Angioni. “Ajò a intro, como. Nos leamus un'ispumanteddu friscu e lassamus gasi chi Badora e sas pitzinnas isparitzent.”

At imbucadu s'impedradu chi dae sa pratzita intraiat a sa lògia de su salone e sos àteros in fatu. S'apomentu fiat sena bentanas e sas ùnigas aberturas fiant sa gianna chi batiat a sos aposentos in uve dormiant sas duas bàrdias de su presidente e su portale mannu in castàngia de Tonara e bidros chi aiant brincadu intrende. A sa manu dereta, un'iscalda lada de màrmaru artiaiat a unu passadissu e a sos aposentos de sos istràngios, de Badora, sa cabu de su personale, e de sas àteras tzeragas. Sa mesa chi de règula serviat pro sas reuniones, l'aiant partzida in tres partes: sas duas longas fiant in mesu de sa sala e sa chentinada l'aiant posta a bancone de tzillieri. Una pàia de giòvanas, bestidas in anteddadas biancas, fiant acurtzu a su bancone prontas a integrare tassas prenas de ispumante. Paris cun

issas, b'aiat sos duos forestales pro lis dare, sempre e cando, una manu de agiudu. Su prus de sos istràngios fiant a inghiriu de Istene e de Nurai, sèdidos ambos subra una de sas mesas. A istòria fiant finas sos segretàrios de sos presidentes, imbarados, sa cara saturna, a su bancone de su tzilleri paris cun sas isposas. No nd'aiant galu chistionadu cun sos presidentes, ma ischiant chi su traballu issoro fiant a s'agabu: petzi unu meràgulu aiat pòtidu sarvare sa legisladura e cun issa s'istupèndiu. E chistionende fiant Annesa e Angioni, imbolados in su canapè intre sa gianna de s'istrangera e s'iscalone de marmaru.

“Deo ti so cumprènde, su preside’, chi a Nenardu lu debes amparare” fiant narende Nurai a Demaias “e però as a atorgare chi est un’atitudine curiosa sa sua.”

“Nura’, Angioni est in anneu mannu...”

“Che a tie, che a nois” l’at fatu Mintònia, chi non s’aiat pèdidu un’allega dae cando fiant intrados a su salone.

“Issu, Minto’, est su cabu de su governu e, in prus, est s’òmine de prus importu chi tenet in Sardigna su partzidu de Valenti. At tentu su coràgiu de botare contra a issu, cando amus aprovalu sa lege. No est farfarùgia, no.”

“E tando?” at dimandadu Nurai.

“E tando amus a bìdere” l’at torradu Istene, brinchende dae sa mesa comente pro singulare chi sos arresonos, nessi cussu, fiant agabados. Su salone si fiant abellu abellu isboidende: de sos traballantes fiant arrumbados sos duos forestales, Gallus e Pulloni. In s’oru de sa mesa fàta a tzilleri, petzi sos segretàrios de Angioni e Demaias, Foddis e Devias fiant galu tzarrende cun s’amorada de Zaima chi no aiat chertu ponner fatu a Monique, andada

a si corcare. E francu Istene e Nurai, chi, sèdidos in duas poltronas s’unu in cara a s’àteru, si fiant istesiados pro sighire arresonos a contu issoro, sos àteros pariant cotos dae s’istraghitudine.

Mesu note fiant colada dae unu quartu de ora, cando Chichissu e Boelle, paris cun sas fèminas, bufadu s’ùrtimu càlge de ispumante, ant fatu pro si nch’andare, acurtzièndesi a su portale.

“Ello in su mègiu de sa festa nos lassades?” at murungiadu Annesa, falende dae s’iscala, comente at bidu sos cumpàngios prontos a mòvere. S’intendiat, e non petzi ca fiant limbipresa, chi aiat bufadu meda.

“Est pro no nos learent a palas” at naradu Manzela, basèndesi s’amiga.

E Tonna: “Nos bidimus, Anne’. Mangianu andamus a nos impoiare, eh?”.

“Eja, mutidemi, tando.” Los at acumpangiados a sa corte in uve sas fèminas aiant isparitzadu sa mesa e una pàia de gatos si fiant gherrende cantzos de petza rutos a terra. Annesa est abarrada un’iscuta imbarada a sa mesa, isetende chi sos cumpàngios esserent bastadu sas màchinas. “Titia” at trinigadu frighèndesi a forte sos bratzos. E est torrada a intrare.

At chircadu cun sos ogros su maridu; l’at bidu a istòria cun su segretàriu de Angioni e cun su suo. Non cumprèndiat su chi si fiant narende, ma at cumpresu chi Istene fiant inchiètu. At intesu crara un’allega: “E como in uve raju at a èssere”. Annesa at fatu pro s’acurtziare, ma s’est tratesa, movende sa conca pro nàrrere chi nono a carchi pessamentu e s’est imbolada in su canapè.

A s'ala de sa mesa mesu tunda, Mintònia e Elene fiant a istòria. “Eja, nd'as àsiu, Minto'. Non m'as a cumbìnchere mai; giai l'as bidu su badalogu chi s'est pesende” at giubiladu sa mugere de Angioni.

“No as a pessare chi a gente che a mie l'acunortat minutàgia che a sa chi ant cuncordadu sos collegas de maridu tuo?” l'at torrada Mintònia.

“Minutàgia?” s'est ispantada Elene. “E tue li naras minutàgia a custa lege chi est suluvortende totu s'Itàlia?”

“It'est sa cuntierra?” s'est intromìtidu Nurai chi, in s'interi, si fiat acurtziadu a sas duas fèminas.

“Custu raju de lege chi s'isposa tua est narende chi est cosighedda de nudda. E in su mentras, su governu l'est leende a còntiga pro nche catzare su governu e isòrvere su cussìgiu... s'istamentu chèrgio nàrrere” at torrada Elene, semper prus anerviada.

“Ele’, ma est una còntiga. Lu ses narende tue etotu. O pro custu o pro àteru, Valenti si l'aiat aconcada su matessi, ca...” fiat narende su giornalista, cando dae sos aposentos de sos istràngios est còmpridu unu toròju de fèmina: “Agiutòrgiu. No”.

B'at àpidu unu mamentu de mùdimine marmuradu, segadu deretu dae un'ùrulu de Badore Gallus, iscampièndesi e boghinende a su collega suo: “Miche’, ajò, còita” at imperadu e pompiende sos àteros: “Abarrade inoghe, totus. Non bos tremeis”. E, abigèndesi chi Istene e Nurai no li fiant ponende mente e si fiant acurtziende a s'iscalone, at boghinadu: “Apo naradu a abarrare firmos, totus. Miche’, pòneti in custa prima istrada e chi non colet nemos”.

Si sunt arressados, tèteros cara a s'òmine chi a sa prima s'at bogadu una revoltella dae chintos, mantenedesila in manos un'iscuta. Carchi segundu de pustis, si l'at torrada a uve fiat, ruju che tamata. Sunt abarrados a sa muda, parende sas origras a intèndere si carchi sonu essiat dae susu a torrare contu de s'istriulu e de sa boghe ispramada. Nurai, firmu paris cun Mintònia e Istene, at pompiadu su relògiu, sabèndesi chi in sos aposentos de susu fiat capitada cosa de contare: mesu note e trintachimbe, unu minutu dae cando si fiat pesadu s'istriulu. Su forestale est torrada unos minutos de pustis, sa cara abolotada e bianca che nie. S'est acurtziadu a Istene e pighèndelu a unu bratzu l'at istresiadu dae sa cumpangia.

“Una traschia, su preside’. Angioni... su presidente est mortu. Est lassinadu iscudende sa conca a sa bartza de su bàngiu, a su chi paret” at contadu sa bàrdia e at chircadu cun sos ogros sa mugere de su presidente, abarrada paris cun sos àteros in s'oru de s'iscala.

“Nenardu” at murmutadu issa, bidende sa mòvida de lavras e de ogros de Gallus. At artiadu sas primas istradas mirende s'àtera bàrdia chi aiat chircadu de la firmare: “Lassàdemi colare, de gràtzias” at naradu, sèria, in unu murmutu.